

Seret, Gazagystana, gör, halyny!

Category: Kitapcy, Publisistika

написано kitapcy | 24 января, 2025

Seret, Gazagystana, gör, halyny! SERET GAZAGYSTANA, GÖR, HALYNY!

Gazagystanda bahalaryň gymmatlamagyndan, korrupsiýadan, ýeke-täk adamyň hökmürowanlygyndan bizar-peteňi çykan halk köcelere döküldi. Biziň teleýaýlymlarymyzda «lakgy topar» Gazagystandaky halk nägileligine «daşarky güýçler küsgürýär» diýip başladylar. Adanada boş gürleyän, patarraky otarýan kişiä «lakgyldamaň goý» (“bırak mavrayı”) diýilýär.

Lakgyldylary gysyp bolmaz. Goý, lakylaram gürlesin. Islän diňlesin. Islän filtrlesin.

Seret, Gazagystana! Gör, halyny.

Ekrem Haýri Peker – himiýa inženeri. Ol şol bir wagtyň özünde anyk barlaglara esaslanýan kitaplary-da ýazýar. «Özbek hatlary» (“Özbek Mektupları”), «Anadoludan Kawkaza čenli Zekeriýa ependi» (“Anadolu’dan Kafkasya’ya Zekeriya Efendi”), «Yeşim daşy. Irki türkler we türk taryhyndan parçalar» (“Yeşim Taşı Ön Türkler ve Türk Tarihinden Kesitler”) ýaly kitaplaryňam awtory. Ondan gowrak kitaby bar. Tekstil we konfeksiýa senagaty pudaklary boýunça žurnallarda makalalary çykýar. Gazagystan-Özbegistan -Türküstanda dört ýyl ýaşady. Sebitde himiýa fabrigini gurmaga gatnaşdy. Gazagystanda haý-haýly wakalar ýüze çykdy welin, dört ýyllap syn eden zatlaryny we geçiren seljermelerini jemläp ugratdy.

Menem öz gezegimde ony siziň dykgatyňza ýetireýin.

***

"Añzakly sowuk. Argynlyk. We Gazagystan.

Siz 20-30° sowukda gazsyz we toksuz oturyp gördüñizmi? Her gün birnäçe sagatlap buz ýaly öýde, dükanda ýاشamak ýaly kyn ýagdaýa düşdüñizmi? Birem nijeme ýyllap ýeke sesiň, ýeke partiýanyň, ýeke adamyň hökmürowanlygynda dolandyrylyp gördüñizmi? Dünýäde köp seslilik ýaýylýarka, diňe senzuradan elegenden geçen žurnallara we birmeňzes sözbaşylar bilen çykýan gazetlere idin berilýän hem-de döwlet girdejileriniň az sanly toparyň jübüsine akýan ýurduň raýaty bolduňyzmy?

Nämüçin şu üç sorag?

Gazagystan bulaşdy we adatça bolşy ýaly daşarky güýçler bahana edildi. Hamana ýokarda sanan sebäplerim ýok ýaly. Adamlar jennetde ýaşap ýörkä, bulagaýlar gelip halka meçew berenmiş we imisala oturan halk köçä dökülenmiş. 2007-2008-nji ýylyň gyşynda Özbegistanyň Fergana jülgesinde zawod gurýardyk. Şondan bir ýyl öň himiki önumleri satmak üçin sebite gelipdim. Bir söwda nokadynyň türk müdiri gyş aýlarynda baş aýa golay zawody ýapýandyklaryny, çünki gaz we tok zol kesilip durandoň, işläp bolmaýandygyny aýdypdy. Sebitde ýaşaýan türk tehnikleri-de gyşda gaz kesilip durandoň, halkyň aýaga galandygyny we ýöllara dökülelendigini aýdýarlardy. Bulary türk başlygynyň ogluna «goýum howpy» ("yatırıım riski") hökmünde aýdyp berdim. Ol maňa «Kiçijik ýerli şärikdeşiň oblast deputatydygyny, gazyň we toguň kepillendirilendigini» aýtdy. Men oňa «Ýok zadyň kepilligini bermeli däldigini» aýtdym. Soňra türkçäni gowy bilyän we bize dilmäçlyk edýän işgäri çagyrdym. Aramyzda şeýle gürrüň bolup geçdi:

- Bärde tok kesilýärmi?*
- Ýok, agam?*
- Nirede kesilýär?*
- Gyşlagda kesilýär.*
- Biziň zawodynyz nirede?*
- Gyşlagda, agam.*

Ýeke-täk adamyň, ýeke-täk partiýanyň häkimiyetine hic kim ýaman görünmejek bolup, «kemçilik bar» diýmeýär. Ýokardan

aşaklygyna «kemçilik barmy?» diýip soralýar, aşakdan ýokarlygyna-da «ýok, hemme zat gowluk» jogaby gaýdyp gelýär. Kemçilik ýok diýlensoňam, oňa çözgüt gözleýänem ýok. Noýabr aýynda işgärlerimiz montaž işlerini taşlap, Türkíyä gaýdyp geldiler. Sebäbi-de şertleriň pesligi we sowuklygydy. Çünkü tok we gaz sagatlap kesilýärdi. Şol sebäpli zawodyň ýerleşýän ýerine golaýdaky ilate punktlarda ýasaýan halk ýollary kesdi, protest çykyşlaryny etdiler.

Gazagystanda sapak alara zat kän. Düşünene...

Ekrem Haýri Peker.

***

Otuz ýyla golaý wagtlap ýurdy dolandyran ýolbaşy Nursultan Nazarbaýew 2019-njy ýylда prezidentlik kürsüsinden aýryldy. Ýerine onuň öz adamý Kasym-Jomart Tokaýew saýlandy. Gazagystanda şondan üç gün öň «bahalaryň gymmatlamagyna nägilelik bildirip» köceler dolangoň we adam pidalary ýüze çykansoň, K.Tokaýew demonstrasiýaçylary «terrorist» yylan etdi we «duýdurmadan ot açma» buýrugyny berdi.

Gazagystan! Tebigy baýlyklara baý mekan. Halk köpcüligi garyp. Az sanly topar baý. Soragsyz-sowalsyz, habar-hatyrsyz. Ýeke söz bilen ýöredilýär. Düýpli korrupsiýa bar.

Seret, Gazagystana! Gör, halyny.

• **TARYH BILEN REPORTAŽ (Undaňñaçlyga garşı derman)**

Deňizde tupan! Portda talaň!

Port işletmeginiň esasy işi: gelýän-gidýän gämiler we ýükler. Porty döwletiň eýeçiliginde bolup, girdejilerinem döwlet toplaýar. Port işletme ygtyýarlygy bu häkimiýet döwründe çaltlyk bilen hususy eýeçilige satyldy. Häkimiýet döwletiň port işletme ygtyýarlygyny naqt pula satyp, aslynda daşarky bergini köpeltdi. On sekiz döwlet portunyň iş ygtyýarlygyny alan şereketler daşardan bergi edip, iş hukugyny edinendigi üçin bu aslynda «daşardan gelen pul bilen bergä batma» ýoly boldy. On sekiz portuň iş ygtyýarlygynyň iñ ir tamamlanýany 2027-nji ýylда, ýagny ýene baş ýyl bar. Muňa garamazdan

şertnamalaryň 49 ýyllygyna uzaldylmagy üçin nämüçin häzirden herekete geçildi? Soralýar, jogap berýär. Walýuta gutardy! Deňizde tupan! Portda talaň!

Nejati DOGRU.

«SÖZCÜ» gazeti, 09.01.2022 ý. Publisistika